

Kinnitus

MTÜ Laste Aeg üldkoosoleku

prt. nr.2 (29.03.03.2010)

Juhatuse esimees Marju Saar

LASTEAED VÄIKE PÄIKE ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. Õppe ja kasvatustegevuse eesmärgid	3
2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	3
2.1. Õppe- ja kasvatustöö taotlused ja põhiülesanded	4
3. Lasteasutuse liik ja eripära	5
4. Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, meetodid ja tööviisid ning rühmade tegevus- ja päevakavad	5
4.1. Tegevuskordade arv ainevaldkondade lõikes	8
4.2. Lasteaia päevakava	8
5. Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtted	9
6. Erivajadusega lastega tehtav töö	10
7. Koostöö lapsevanemaga	12
9. 6-7 aastase lapse eeldatavad üldoskused	17
10. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused	19
11. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	30

1. Lasteaed Väike Päike missioon

Koostöös motiveeritud meeskonnaga toetada lapsevamat lapse individuaalsel arengul läbi mängulise, sõbraliku, turvalise, kaasaegse ja jõukohase arengukeskonna.

2. Lasteaed Väike Päike visioon

Lasteaed Väike Päike, kui kvaliteetset alusharidust pakkuv eralasteasutus, on kindel koostööpartner lapsevanemale, inspireeriv meeskonnale ja turvaline igakülgset arengut toetav laspele.

3. Õppe ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk Lasteaias Väike Päike on tagada lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Väike Päike toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb:

- ✓ lapsel terviklik ja positiivne minapilt;
- ✓ ümbritseva keskkonna mõistmine;
- ✓ eetiline käitumine ning algatusvõime;
- ✓ esmased tööharjumused;
- ✓ kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- ✓ arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Selleks on Väikses Päikeses loodud lapse arengut soodustav keskkond, tagatud on turvatunne ja eduelamused ning toetatakse lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta.

Lasteaed soodustab lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisnormidele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks ja koostöövalmis inimeseks.

Väike Päike toetab ja abistab vanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel ning vajadusel

nõustada neid.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatuskorralduse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning on kasvatava ja arendava tegevuse aluseks Lasteaias Väike Päike. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse: laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Lasteaed Väike Päike peab oluliseks järgmist:

- ✓ lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamist;
- ✓ lapse tervise hoidmist ja edendamist ning liikumisvajaduse rahuldamist;
- ✓ mängu kaudu õppimist;
- ✓ humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamist;
- ✓ lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomist;
- ✓ lapsele turvatunde ja eduelamuste tagamist;
- ✓ üldõpetusliku tööviisi rakendamist;
- ✓ kodu ja lasteasutuse koostööd;
- ✓ eesti kultuuritraditsioonide väärtustamist ning teiste kultuuride eripäraga arvestamist.

4.1. Õppe- ja kasvatustöö taotlused ja põhiülesanded:

- ✓ mäng
- ✓ loovus

- ✓ individuaalne lähenemine
- ✓ koostöö
- ✓ eakohasus
- ✓ soolised erinevused
- ✓ väärtushinnangud
- ✓ turvalisus
- ✓ aktiivsus (liikumine)
- ✓ meeskonnatöö
- ✓ võimetekohasus

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- ✓ kavandada oma tegevust ja teha valikuid;
- ✓ seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- ✓ kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- ✓ arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- ✓ hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- ✓ tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

5. Lasteasutuse liik ja eripära.

Lasteaed Väike Päike uus ning omanäoliselt lapsekeskne koolieelne lasteasutus Viimsis Soosepa elurajoonis.

Kuuerühmaline Lasteaed Väike Päike asub turvalises Soosepa elamurajoonis metsaga piiratud alal, mis võimaldab õppe- ja kasvatustegevusi suures mahus viia läbi õues.

Lasteaia projekt on valminud läbi lasteia praktikute ja lapsevanemate silmade:

- ✓ põnev mängu/õpperuum,
- ✓ innovaatilised lahendused õppetöök (tehnika ja erimööbel),

- ✓ abiõpetajal tavapärasest suurem roll rühma õppe- ja kasvatustegevuses ;
- ✓ õpetajad moodustavad meeskonna, kus igäihe arvamus, idee ja ettepanek esmatähtis;
- ✓ palju valgust ja seda ka pimedal ajal;
- ✓ kodune ja hubane magamistuba;
- ✓ mugav riietusruum koos välisriiete ja jalanõude kuivatuskappidega;
- ✓ lihtne õueminek otse riietusruumist;
- ✓ rühmal oma terrass õues;
- ✓ terrassil jalanõude pesukoht;
- ✓ 2 huviruumi- võimlemisruum, avar lavaga muusikasaal;
- ✓ eraldi söögisaal koos oma köögiga;
- ✓ lapse- ja õpetajasõbralik õueala ning tulevikus ka loodusrada;
- ✓ liidame lasteaiale perekubi, et pere saaks koos tegutseda ja lapsed tutvuksid majaga, et tagada turvaline lasteaiate algus.

Lasteaiaga ühes hoones tegutseb ka Perekubi, mis pakub huvitegevust ja erinevaid tugiteenuseid eelkooliealistele lastele ja üldharivaid loenguid lapsevanematele. Perekubile on Haridus- ja teadusministeeriumi poolt väljastatud erahuvialakooli koolitusluba ja luba koolituste läbiviimiseks täiskasvanutele.

5.1 Väikese Päikese rühmad on vanusegruppide alusel jaotatud järgmiselt:

- ✓ rühm 3-4 aastased – lilla rühm
- ✓ rühm 3-4 aastased – roosa rühm
- ✓ rühm 1,5-3 aastased – punane rühm
- ✓ rühm 2-3 aastased – sinine rühm
- ✓ rühm 3-7 aastased – roheline rühm
- ✓ rühm 1,5-3 aastased-Kollane rühm

Väikse Päikese sõimerühmades on 15 last. Liitühmas ja aiarühmades kuni 18 last. Igas rühmas on kaks õpetajat ja üks abiõpetaja. Väikese Päikese lasteaias on 99 last. Rühmaõpetajad on tööl tööajakava alusel, abiõpetajad aga iga päev. Rühmaõpetaja tööd toetavad liikumis- ja muusikaõpetaja ning logopeed. Rühmades ja Väikese Päikese majas on õpetajatele kättesaadavad ja kasutusel kaasaegsed multimeedialahendused, mida õpetaja kasutab tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel.

Lasteaed on avatud aastaringselt. See tähendab, et rühmad on peredele avatud aastaringselt.

Õppeaasta lasteaias kestab 01. septembrist- 31. augustini. Suvisel perioodil juuni kuni august toimub õpitu kinnistamine ja süvendamine erinevates tegevusvaldkondades.

Väike Päike lasteaed on avatud kõikidel tööpäevadel 7:00 -19:00.

5.2 Rühma keskkond

Lasteaias Väike Päike on loodud lapse arengut ja õppimist soodustav keskkond,. Keskkonna loomisel on tähelepanu pööratud eelkõige turvalisusele. Loodud keskkond pakub mitmekülgseid ja loovaid tegutsemis- ja mänguvõimalusi koos selleks vajalike mängu- ja õppevahenditega.

Rühmad koosnevad kahest suurest ruumist - magamistuba ja mängutuba, mis on lükandustega ühendatavad ja lastel on päevaste tegevuste ajal võimalik kasutada mõlemat tuba. Loovtegevuste ja -mängude läbiviimiseks on kõikidesse rühmaruumidesse ehitatud lava.

Rühmaruumide kasutuses on suured katusega terrassid, mis võimaldavad õues viibimist iga ilmaga.

Lasteaia õuealale on rajatud liikuslinnak.

Lasteaia majas on kaks suurt muusika- ja liikumistegevuste läbiviimiseks mõeldud saali ja samuti söögisaal.

Rühmaruumid on jaotatud tegevuskeskusteks:

- ✓ lugemispesa
- ✓ kirjaoskus
- ✓ kunst
- ✓ matemaatika
- ✓ teadus
- ✓ lauamäng
- ✓ ehitusmäng
- ✓ loovmäng
- ✓ kodumäng
- ✓ veemäng

Tegevuskeskused on loogiliselt eraldatud ja õppe- ning mänguvahendid on lastele kättesaadavad ja paigutatud laste silmade kõrgusele. Tegevuspiirkondadesse on olenevalt laste vanusest planeeritud vähemalt 2-4 valiktegevust päevas, mis sisaldavad erineva raskusastmega ülesandeid. Kavandatud tegevusi viiakse enamasti läbi valdkondi lõimides.

6. Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, meetodid ja tööviisid ning rühmade tegevus- ja päevakavad

Lasteaed Väike Päike lasteaia õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks on lasteasutuse õppekava, mis on seotud lasteaia arengukavaga. Rühmade õppe- ja kasvatustegevus on vastavuses koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga ja Lasteaed Väike Päike õppekavaga, arvestades konkreetse rühma laste eripära: vanust, võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, sugu, terviseseisundit jms.

Lasteaias Väike Päike on korraldatud õppe- ja kasvatustegevus õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Pedagoogilisse personali kuuluvad lasteaia juhataja, õpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja ning logopeed. Lisaks töötab lasteaias ka tugipersonal.

Õpetajate omavahelises koostöös töötatakse välja aastane teemaderingi ja sellest lähtuvalt paneb pedagoogiline personal kokku lasteaia aastase tegevuskava.

Lasteaia õppekava ja aastase tegevuskava põhjal koostavad rühmaõpetajad oma rühma õppeaasta tegevuskava, mis koosneb üldosast ja tegevuskavast.

Üldosa koosneb järgmistest osadest:

- ✓ Rühma iseloomustus ja laste nimekiri
- ✓ Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted
- ✓ Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus
- ✓ Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine
- ✓ Vanuserühma päevakava
- ✓ Laste arengu hindamise põhimõtted ja korraldus
- ✓ Töö erivajadusegalaptega
- ✓ Individuaalne töö lapsega
- ✓ Koostöö lapsevanemaga
- ✓ Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

Rühma õppeaasta tegevuskava koosneb:

- ✓ Lapse arengu jälgimine ja koostöö lapsevanematega, kus kavandatakse tegevused on planeeritud kuude lõikes.

- ✓ Õppe- ja kasvatustegevuste aastakava, mis on planeeritud nädalate kaupa ja kus kajastuvad kuuteema, nädalateema ja õppe- ja kasvatustegevused valdkonniti.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub rühma päevakava alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütm, une- ja ärkveloleku aja, millal vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm), laste vabategevused (mäng, loominguline tegevus, liikumine jm) ning lasteasutuse õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

Päevakava ja nädalakava koos rühma tegevuskavadega koostavad rühmaõpetajad vastavalt oma rühmale. Konkreetsete õppetegevuste algused on ajaliselt ära määratud muusika- ja liikumistegevustel. Teisi õppetegevusi võib õpetaja alustada vastavalt oma rühma tegevusele.

Tegevusi planeeritakse nii, et lapsel oleks võimalus teha valikuid. See õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korrigeerima ja tegevuse tulemuste eest vastutama.

Õppe- ja kasvatustegevuse vormid on:

- ✓ Mäng
- ✓ Rühmategevused
- ✓ Valiktegevused alarühmades
- ✓ Individuaalsed tegevused

Eesmärk on kasutada erinevaid õppemeetodeid, mis võimaldavad rahuliku tegevuse vaheldumise aktiivse tegevusega. Õpetajad kasutavad meetodit või võtet, mille läbi on konkreetsetteemat kõige sobivam tutvustada, õpetada või kinnistada ning, mis seaksid teemaga emotsionaalse, füüsilise,

loomingulise ja sotsiaalse tasandi.

Meetoditeks on:

- ✓ vaatlus
- ✓ vestlus
- ✓ jutustamine pildi järgi
- ✓ ettelugemine
- ✓ küsimuste esitamine ja neile vastamine
- ✓ õppekäik, matk, ekskursioon
- ✓ draama (lavastusmäng)
- ✓ käeline tegevus (joonistamine, maalimine, voolimine, rebimine, kleepimine)
- ✓ laulmine, muusika kuulamine, rütmipillide mängimine
- ✓ rütmimängud
- ✓ ümbritseva elu ja loodusega seotud katsed
- ✓ videosalvestuste vaatamine
- ✓ mäng: loovmäng, rollimäng, lauamäng, õppemäng, ehitusmäng, liikumismäng
- ✓ kontserdi kuulamine
- ✓ avalik esinemine
- ✓ integreeritud ja mitmekülgne tegevus
- ✓ võrdlemine ja arvutamine
- ✓ uurimine
- ✓ liikumismängud

Konkreetsed tegevused planeeritakse rühma nädalakavasse päevade kaupa, neid seovad tervikuks lapse elu ja keskkonda käsitlevad teemad.

Nädalakavas on ära toodud:

- ✓ õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid
- ✓ nädala teema
- ✓ õppetegevused sisu ja ainevaldkonniti
- ✓ meetodid
- ✓ vahendid
- ✓ koostöö perega
- ✓ üritused

Muusika ja liikumistetegevuste kavad koostatakse samuti nädalapõhiselt ja neis kajastuvad:

- ✓ eesmärgid vanuseti
- ✓ tegevused
- ✓ koostöö lapsevanematega ja rühmaõpetajatega

Rühma tegevuskava hoitakse rühma õppe- ja kasvatuspäeviku juures, nädalakava on lapsevanemale nähtaval kohal, seina peal. Arvestust plaani täitmise kohta peetakse päevikus, sissekandeid tehakse iga päev.

Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad Väikses Päikeses eesti keeles.

6.2. Lasteaia päevakava

Lasteaed on avatud igal tööpäeval 7.00 – 19.00

7.00 -9.00 Laste saabumine. Mäng ja vabategevus. Individuaalne töö lapsega

9.00 Sööme hommikueinet

9.30 -10.30 arendavad tegevused ja mäng

10.30 – 12.30 Õuetegevused. Vaba mäng õues.

12.30 Sööme lõunat

13.00 – 15.00 Vaikne tund. Oleme vaikselt

15.00 – 17.00 Arendavad tegevused ja mäng. Individuaalne töö lapsega

16.00 Sööme õhtuoodet

17.00 – 19.00 Mäng. Laste kojusaatmine. Koostöö lastevanematega.

7. Lapse arengu jälgimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus

Lapse arengu jälgimine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu jälgimine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Õpetaja teeb lapse arengu jälgimisel ja hindamisel koostööd laulmis- ja liikumisõpetajaga ning logopeediga.

Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu jälgimisel ja analüüsimisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtteid ja korraldust.

Üheks lapse arengu kajastajaks on lapse lasteaia viibitud perioodi jooksul koostatud kasvumapp ja vaatlusmapp.

Mappidesse on kogutud:

- ✓ töölehed
- ✓ õppimisprotsesside või projektidega kaasnevad kavandid
- ✓ õpitulemusi esitlevaid valmistööd, mida valib laps koos õpetajaga talle enim meeldinud
- ✓ pooleliolevate tööde visandid, ideed , plaanid
- ✓ õpitud luuletuste, laulude tekstid, mängude õpetused
- ✓ fotod - pildid erinevatest lasteaia sündmustest jne
- ✓ individuaalsed joonistused-vaatlused

Lapse arengu jälgimisel kasutab õpetaja kõige enam vaatlusmeetodit. Õpetajad teevad märkmeid ja kasutavad vaatluslehti või -vihikuid. Kasutatakse ka kaudsed meetodeid näiteks intervjuud ja laste tööde analüüs. Kasutatavaid meetodeid tutvustatakse vanematele. Väikses Päikses tunnustatakse lapse toimetulekut, arenemist (edasiminekut), positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lapse arengu jälgimise käigus kogutud konfidentsiaalset infot ja olulist dokumentatsiooni hoiab õpetaja iga lapse jaoks mõeldud vaatlusmapis. Kausta hoitakse rühmaruumis olevas lukuga kapis. Samuti on rühmades iga lapse jaoks sisse seatud kasvumapid, mis sisaldavad lapse arengut ja õppimist kajastavaid materjale.

7.1 Arenguvestlused

Kaks korda õppeaastas viib õpetaja lapse arengu analüüsimiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Samuti püstitatakse edaspidised eesmärgid lapse igakülgse arengu toetamiseks.

Õpetaja kirjeldab lapse arengut lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades

lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huve. Arenguvestlus toimub kõikidele osapooltele sobival ajal ja seal osalevad lapsevanemad ja rühmaõpetajad. Vajadusel liitub arenguvestlusega ka liikumis- ja muusikaõpetaja või logopeed.

Väikeses Päikeses on lapse arengu analüüsimise ja arenguvestluse tulemused dokumenteeritud «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

8. Erivajadusega lastega tehtav töö

Erivajadustega laste olemine lasteaiarühmas edastab ühiskonnale mõjusa sõnumi- meile on tähtis iga inimene. Kõik väikesed lapsed on rohkem sarnased, kui erinevad ning õpetajate ja vanemate abiga saavad kõik lapsed jõudsalt edasi areneda. Väike Päike väärtustab iga lapse eripära ja ainulaadsust.

Antud õppekava kontekstis defineerib Väike Päike erivajadusega last järgmiselt:

- ✓ laps kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Erivajadusega lapsega tehtava töö peaesmärk: laps saab aluse elamiseks täisväärtuslikku elu hoolimata erivajadusest.

Väike Päike teab, et erivajadusega lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, milles osaleb kogu lapsega tegelev personal.

Töö põhimõtted: lapse erivajadus märgatakse selle tekkefaasis (koostöös lapsevanemaga) .

Juba väljakujunenud erivajadusega oskab Väike Päike pedagoogiline personal tööd teha.

Pedagoogiline personal tunneb ära erivajaduse vormid ja oskab erivajadusega lapsega töötada.

Vajadusel koostavad Väikese Päikese rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Multikultuursed lapsed

Väikes Päikese õpetajad on teadlikud sellise ühiskonna iseärasustest ja neil on ühene arusaam sellega seonduvatest mõistetest. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel peab õpetaja silmas

mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid ja loob kõigile lastele soodsad ja võrdsed tingimused igakülgseks arenguks. Õpetaja teab, et laps võtab üle talle oluliste täiskasvanute käitumismallid, hoiakud, normid ja suhtumised ning arvestades seda on lapsele igakülgseks eeskujuks. Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Eesti keelt teise keelena kõnelevad lapsed

Väikese Päikese õpetajal on valmisolek ja motiveeritus tööks muukeelsete lastega. Ta teab grammatilisi kategooriaid, mis tavaliselt eesti keele kui teise keele õppijale raskusi valmistab. Õpetaja soodustab ja julgustab kakskeelselt last kasutama lasteaias ainult eesti keelt. Vajadusel tähistab õpetaja sõnasedeliga rühmaruumis olevaid esemeid. Kakskeelse lapse kohanemisel lasteaiaga teeb rühmaõpetaja tihedat koostööd lapsevanemaga. Väike Päike teab, et laps omandab teise keele kui see on talle huvitav. Vajadusel koostab rühmaõpetaja lapsele eest keele kui teise keele õppimiseks individuaalse õppekava. Väikese Päikese pereklubis on lapsel võimalik osaleda ka eesti keelt teise keelena kõnelevatele lastele mõeldud keeleõpperingis.

Kõnehäired

Kõneharjutused on õpetajate juhendamisel pidevalt kasutuses. Lasteaias on olemas sellekohane kirjandus. R.Laanisto; K. Pentsuki ja U. Raidla Raamatud „Õpime hääldama: ÄÖÜÕ”; „Õpime hääldama S”; „Õpime hääldama R” I ja II osa; „Õpime hääldama K”; „Õpime hääldama S”. Lasteaias Väike Päike töötab ka logopeed kes üks kord aastas sügisel kontrollib kõiki lasteaias lapsi ning vajadusel on lapsel võimalus lasteaias logopeedi juures saada kaks korda nädalas individuaalset kõneravi.

Rühmaõpetaja on eeskujuks õige keelekasutusega ja tarvitab lihtsaid lauseid. Rääkimise kõrval kasutatakse pilte või esemeid. Erilise tähelepanu all on koolieelses rühmas käivad lapsed. Logopeed teostab kõneravi tihedas koostöös lapsevanema ja rühma meeskonnaga, mis tähendab kõneravi tunnivälisest tööd.

Üliaktiivsed lapsed

Üliaktiivsed lapsed, on lapsed, kes on väga aktiivsed ja tublid, aga vajavad suuremat tähelepanu oma aktiivsuse rakendamiseks. Koostöös lapsevanemaga selgitatakse välja aktiivsuse põhjus. Lapse puhul kasutatakse individuaalse lähenemise printsiipi: teda suunatakse pidevalt rahulikule tegevusele ja talle antakse rahulikke ja mõtlemist nõudvaid mängu. Õpetaja pöörab lapsele palju

individuaalset tähelepanu ja vajadusel annab lapsevanemale soovitus pöörduda eripedagoogi poole

Andekad lapsed

Süvendatud tegelemine andekate lastega. Suunamine huvipakkuvatele ja arendavatele tegevustele. Lastevanemate nõusamine ning lapse suunamine ringitegevustesse väljaspool lasteaeda. Võimaluse korral oma maja perekubis .

Vasakukäelised lapsed

Õpetaja selgitab välja millist kätt lapse enam eelistab kasutada. Laps paigutatakse laua äärde istuma nii, et söömisel ja muudel tegevustel ei segaks lapsed üksteist. Vasakukäliste laste jaoks on muretsatud spetsiaalsed käärid ja lasteaias on olemas ka sellekohane kirjandus.

Kerge füüsilise puudega lapsed

Väikeses Päikeses on tagatud lapse tunnetustugevuse ja sotsiaalsete oskuste arendamine. Võimaluse piires kohendab lasteaed füüsilise puudega lapse jaoks rühmaruumi ja päevakava. Liikumisõpetajal on nädalakavasse planeeritud aeg individuaalse tegevuse läbiviimiseks. Väikeses Päikeses perekubis on võimalik kasutada füsioterapeudi teenust. Väike Päike teab, et lapse arengu aluseks on väga tihe koostöö lapsevanematega.

Ühe vanemaga lapsed

Lapsevanemaga suhtlemise käigus selgitab õpetaja välja lapse tundlikkuse nimetatud teema suhtes ja arevestab sead õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja ühisürituste ning lapsevanematega seotud tähtpäevade korraldamisel.

Koolipikendusega laps

Õpetaja arvestab koolipikendusega lapse uue rühmaga kohanemise raskust. Vajadusel koostab Väikese Päikese õpetaja koolipikendusega lapsele individuaalse õppekava.

9. Koostöö lapsevanemaga

Täiskasvanu on last ümbritseva keskkonna osa. Laps ja tema vanemad on pere liikmed ja pere on Väikese Päikese partner kõigis tegevustes. Pere soovib lapsele parimat ja tahab, et lapsest saaks edukas ja loov kodanik. Hea koostöö lapsevanemaga on aluseks lapse kohanemisele lasteaias ning turvatunde tekkimisele lasteaias viibides. Perekonnal on kanda kõige olulisem osa lapse

kasvatajana. Tähtis on teha koostööd kõikide pereliikmetega, kes on lastega lähedastes suhetes, see koostöö põhineb dialoogil vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Lasteaed toetab, nõustab ja abistab lapsevanemat lapse arendamisel, kasvatamisel, ja õpetamisel. Lisateenuste ja vahetu suhtlemise näol loob Väike Päike lapsevanematele võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Oluline on igapäevane vahetu suhtlemine õpetaja ja lapsevanema vahel. Võimalused suhtlemiseks ja info vahetamiseks kohandatakse vastavalt perekonna vajadustele ja eelistustele. Vajadusel viib rühma meeskond lapse perega läbi perevestlused, kuhu on võimalik kaasata erinevaid spetsialiste.

Lasteaias toimuvatest sündmustest ja üritustest saab lapsevanem kõige esimese info otse rühma personalilt. Teavet saab lapsevanem ka meili teel, rühma bloggist, ning rühma garderoobis olevalt stendilt.

Väike Päike kaasab rühma vanemaid ühisüritustesse, õppekäikudesse ning rühma igapäevatöösse. Nii on lapsevanematel võimalik osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises.

Kaks korda aastas toimuvad lapsevanemate koosolekud. Sügisel ja kevadel. Sügiseseks peateemaks on eelseisva õppeaasta plaanid ja eesmärgid.

Kaks korda aastas kevadel ja sügisel viib rühma meeskond iga perega individuaalselt läbi arenguestluste, kus lapsevanem saab teavet oma lapse edusammude kohta. Lapse lasteaeda tülles alustatakse koostöös lapse perega koostama ja täitma lapse arengumappi. Lasteaias toimuvatest sündmustest ja üritustest saab lapsevanem kõige esimese info otse rühmas olevalt stendilt ja personalilt. Teavet saab lapsevanem ka meili ja telefoni teel.

Iga aastase tagasisideküsitluse näol on lapsevanemal võimalus anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

Lasteaias toimuvad koostöövormid ja korraldus:

- ✓ Lastevanemate koosolekud (kaks korda aastas kevadel ja sügisel)
- ✓ Üldkoosolek (üks kord aastas)
- ✓ Stendid rühmade juures (uuendatakse regulaarselt)
- ✓ Rühma bloggid (uuendatakse igal nädalal)
- ✓ Rühmade infovoldikud (jagatakse sügiseti või uutele lastevanematele)
- ✓ Rühmade telefonid
- ✓ Ühisüritused (vastavalt rühma tegevuskavale)
- ✓ Avatud tegevused ja avatud uste päevad (vastavalt rühma tegevusavale)
- ✓ Arenguestlused (sügisel ja kevadel)
- ✓ Lapsevanemate nõustamine
- ✓ Rühma lapsevanemate meililist (jooksev info igal nädalal)

- ✓ Hommikune ja õhtune lapse üleandmine
- ✓ Muusika- ja liikumisõpetaja vastuvõtt (vastavalt vastuvõtuajale)
- ✓ Muusika – ja liikumisõpetaja osalevad vajadusel arenguestlusel
- ✓ Psühholoog , füsioterapeut ja logopeed

10. 6-7 aastase lapse eeldatavad üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- ✓ mänguoskused;
- ✓ tunnetus- ja õpioskused;
- ✓ sotsiaalsed oskused;
- ✓ enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

10.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng on lapse arengu alus ja kõige loomulik ja eakohasem õppimise viis. Läbi mängu planeeritud õppe- ja kasvatustegevuses toimub teadmiste omandamine loomulikult ja iseenesest, kus laps on motiveeritud ja aktiivne tegutseja. Mängides õpib laps tundma ümbritsevat keskkonda, looma seoseid, lahendama probleeme ja väljendama mõtteid, looma kontakte ja suhtlema. Iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- ✓ rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- ✓ algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- ✓ täidab mängudes erinevaid rolle;

- ✓ järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- ✓ suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- ✓ tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

10.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatusetegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- ✓ mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- ✓ tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- ✓ kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- ✓ tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- ✓ suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- ✓ rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- ✓ kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

10.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatusetegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- ✓ tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- ✓ hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- ✓ osaleb rühma reeglite kujundamisel;

- ✓ oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- ✓ loob sõprussuhteid;
- ✓ saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- ✓ teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- ✓ mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- ✓ järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- ✓ selgitab oma seisukohti.

10.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- ✓ kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- ✓ oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- ✓ algatab mängu ja tegevusi;
- ✓ tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- ✓ teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- ✓ saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- ✓ kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab end

11. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

11.1 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev

temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- ✓ mina ja keskkond;
- ✓ keel ja kõne;
- ✓ eesti keel kui teine keel;
- ✓ matemaatika;
- ✓ kunst;
- ✓ muusika;
- ✓ liikumine.

11.2 Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ -mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
- ✓ -omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
- ✓ -väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone
- ✓ -väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult
- ✓ -väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi
- ✓ -märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine

looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele

tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalsed keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust
- ✓ suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid
- ✓ lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust
- ✓ suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järelt tegema
- ✓ suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused kuni 3-aastaselt

- ✓ teab oma ees- ja perekonnanime;
- ✓ teab oma pereliikmete nimesid;
- ✓ suudab jutustada sündmustest oma elus;
- ✓ tunneb lihtsamaid Eesti riiklikke sümboleid;
- ✓ jutustab oma igapäevaelust ja sündmustest;
- ✓ nimetab lihtsamaid ameteid
- ✓ tunneb ja eristab lihtsamaid emotsioone (kurbus, rõõm);
- ✓ tunneb lihtsamaid inimeste erinevusi ja sarnasusi (eri soost ja välimusega inimesed);
- ✓ jälgib lihtsamaid isikliku hügieeni nõudeid;
- ✓ teab loodushoiu põhimõtteid (prahti ei visata maha; loomade, lindude ja teiste elusolendite hoidmine);
- ✓ teab hädaabinumbrit;
- ✓ käitub tänaval arukalt, arvestades ohutust;
- ✓ oskab eristada aastaegadele kõige iseloomulikumaid tunnuseid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-4-aastaselt.

Sotsiaalne keskkond:

- ✓ ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime

- ✓ vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss
- ✓ ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea või näitab sõrmedel
- ✓ nimetab pereliikmeid: *ema, isa, õde, vend*
- ✓ teab õdede, vendade nimesid
- ✓ vastab küsimusele oma kodu ja pereliikmete kohta
- ✓ oskab nimetada oma rühma nime
- ✓ suudab leida oma koha rühmas: *kapp, voodi, käterätik jne*
- ✓ nimetab rühmas olevaid esemeid
- ✓ ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate nimed
- ✓ nimetab pereliikmete koduseid toimetusi
- ✓ matkib lihtsamaid töövõtteid
- ✓ asetab töövahendeid kokkulepitud kohta
- ✓ osaleb jõukohasel viisilvanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel: *ruumide kaunistamine, laulude laulmine; peoriiete kandmine jm*
- ✓ leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid
- ✓ räägib oma sünnipäevast: *kuidas tähistatakse*
- ✓ nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi
- ✓ teab mõistete *hea ja paha* tähendust
- ✓ meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab
- ✓ küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid
- ✓ oskab haiget saanud sõpra lohutada
- ✓ teab hammaste hooldamise vahendeid
- ✓ harjab hambaid täiskasvanu abiga
- ✓ nimetab toiduaineid
- ✓ osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele
- ✓ nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud: nuga, käärid

Tehiskeskkond:

- ✓ tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused
- ✓ oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat: *pliit, pesumasin, kell, külmkapp, televiisor, arvuti jm*
- ✓ oskab küsimise korral nimetada sõidukeid: *auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, trol*
- ✓ teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver)
- ✓ leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott,

ämber)

- ✓ teab mõisteid sõidutee, kõnnitee
- ✓ teab helkuri kasutamise vajalikkust
- ✓ teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)

Looduskeskkond:

- ✓ tunneb rõõmu looduses(õues) viibimisest
- ✓ oskab osutamise korral minetada metsa, muru, lille, puud
- ✓ oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi
- ✓ oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu
- ✓ teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures(kodus)
- ✓ oskab nimetada tuttavaid putukaid(sipelgas, lepatriinu, mesilane)
- ✓ eristab tuntumaid puu-ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi
- ✓ oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli
- ✓ oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva
- ✓ oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusija tunnuseid
- ✓ oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi
- ✓ mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks
- ✓ teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta
- ✓ teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu

Lapse arengu eelatavad tulemused 5-6-aastaselt.

Sotsiaalne keskkond:

- ✓ oskab öelda oma nime, vanuse ja soo
- ✓ kirjeldab oma perekonda
- ✓ kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja
- ✓ nimetab kodu asukoha: linnas(tänav, linn), maal(talukoha nimi)
- ✓ kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustused nende hulgas
- ✓ nimetab oma lasteaia nime
- ✓ oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu
- ✓ teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi
- ✓ teab oma, võõra ja ühise tähendust
- ✓ oskab nimetada vanemate ametid
- ✓ kirjeldab üldtuntuid elukutseid oma kodukohas
- ✓ loetleb tuntumate ametite juurde kuulvaid töövahendeid

- ✓ põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust
- ✓ teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid
- ✓ oskab nimetada sündmusi mille puhul heisatakse riigilipp
- ✓ oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas
- ✓ kirjeldab tähtpäevi peres
- ✓ oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid(vastlad, mari-ja kadripäev)ja nendega seotud tegevusi
- ✓ teab mõistete õige ja vale tähendust
- ✓ teab üldtuntud viisakusreegleid
- ✓ tunneb ja järgib lauakombeid
- ✓ nimetab küsimise korral sõbra positiivsed omadused
- ✓ oskab sõpru lohutada ja abistada
- ✓ oskab andeks anda ja leppida
- ✓ märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada
- ✓ oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt
- ✓ oskab kirjeldada inimeste erinevusi(keeleline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid(prillid, ratastool jm)
- ✓ nimetab tervist hoidvaid tegevusi
- ✓ peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel
- ✓ nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi
- ✓ nimetab toiduaineid mida tuleb süüa iga päev
- ✓ oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust
- ✓ nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud
- ✓ nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud
- ✓ selgitab , et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole
- ✓ selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna

Tehiskeskond:

- ✓ kirjeldab kodumaja omapära
- ✓ oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet
- ✓ oskab kirjeldada lasteaiia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid
- ✓ kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte
- ✓ kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet
- ✓ kirjeldab kuidas tema kodus prügi sorditakse

- ✓ teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust
- ✓ teab, kuidas sõiduteed ületada
- ✓ oskab ületada tänavat jalgrattaga(jalgratas käekõrval)
- ✓ teab liiklusmärkide tähendusi
- ✓ teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust
- ✓ oskab ühissõidukis käituda
- ✓ teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis
- ✓ oskab kirjeldada liiklemisohtusi erinevates ilmastikuoludes
- ✓ oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kantakse

Looduskeskkond:

- ✓ oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (*meri, jõgi, järv*)
- ✓ oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas
- ✓ oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldab nende välimust ja öelda, kus nad elavad
- ✓ teab putukate elupaiku: mesilane ja mesitaru, sipelgas ja sipelgapesa
- ✓ oskab nimetada ja kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu-ja köögivilju
- ✓ eristab ning nimetab päeva ja ööd(*päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevustega*)
- ✓ oskab nimetada kõiki aasta aegu ja neid nimetada
- ✓ nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid
- ✓ teab õhu vajalikkust ja kasutamist
- ✓ mõistab, et joogivett on vaja kokkuhoida(*habapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi*)
- ✓ mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida(*kustutab toas lahkudes tuled*)
- ✓ teab, et inimene saab talvel loomiaidata
- ✓ mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi
- ✓ oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm
- ✓ teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks, vett, valgust ja õhku
- ✓ oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele

Lapse arengu eeldatavad tulemused 7- aastaselt.

Sotsiaalne keskkond:

- ✓ oskab end tutvustada
- ✓ teab oma kohustusi ja õigusi
- ✓ kirjeldab enda omadusi ja huve
- ✓ teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi

- ✓ mõistab, et pered võivad olla erinevad
- ✓ jutustab oma vanematest
- ✓ oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta
- ✓ teab kodust aadressi ja telefoni
- ✓ teab lasteaia aadressi
- ✓ nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust
- ✓ kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone
- ✓ teab kooli, kui õppimise kohta
- ✓ oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb
- ✓ oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid
- ✓ teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust
- ✓ mõistab töö ja vastutuse tähtsust
- ✓ soovib osaleda jõukohastes kodutöodes
- ✓ selgitab raha otstarvet
- ✓ nimetab Eesti riigi sümboleid
- ✓ teab koduvalla/linna sümboleid
- ✓ oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta
- ✓ teab Eesti Vabariigi presidendi nime
- ✓ oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone
- ✓ suhtleb teisest rahvusest lastega
- ✓ teab ja nimetab Eesti lähinaabreid
- ✓ teab eesti rahva traditsioone ja kombeid
- ✓ teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev)
- ✓ oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus
- ✓ oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seonduvaid traditsioone
- ✓ teab mõistete ausus ja autu tähendust ning oskab vastavalt käituda
- ✓ oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades
- ✓ mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest
- ✓ oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla
- ✓ Kirjeldab tundeid mis tekkivad tülitsedes ja leppides
- ✓ oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid
- ✓ oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda
- ✓ oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi

- ✓ teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid
- ✓ pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires
- ✓ kirjeldab mida tähendab tema jaoks terve olemine
- ✓ kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist
- ✓ teab, mis on haigus
- ✓ teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist
- ✓ selgitab, miks tekkib hamba kaaries(*hambaaugud*)
- ✓ järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus
- ✓ oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve
- ✓ selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena
- ✓ teab tüdruku ja poisi erinevusi
- ✓ teab ja tunneb ümbritsevaid ohte(*olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud*)
- ✓ teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades
- ✓ nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada
- ✓ teab ja kirjeldab kuidas tegutseda ohuolukorras(*vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvusta või raske vigastuse saanud kaaslane*)
- ✓ selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas

Tehiskeskond:

- ✓ oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet
- ✓ oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale(*puit, kivi jm*)
- ✓ oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust(*kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm.*)
- ✓ teab nimetada kodukoha olulisi ehitisi(*mõis, kirik, veski jm.*)
- ✓ kirjeldab kodumasinaid ja- elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte(*kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad*)
- ✓ oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid(*kraanaauto, prügiauto, teerull jm*)
- ✓ teab, miks on vaja prügisortida(*paber, plast, patareid*)
- ✓ oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi
- ✓ mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust(*tarbetud ostud, raiskamine*)

- ✓ oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda
- ✓ teab, kuidas ületada ristmikku
- ✓ teab liiklemise erinevusi linnas ja maal
- ✓ oskab kasutada hädaabinumbrit 112
- ✓ teab kuidas käituda ühissõidukist väljudes
- ✓ teab rulluislude ja rulaga sõitmise nõudeid(*kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad*);
- ✓ teab ,kuhu kinnitada helkurriba

Looduskeskkond:

- ✓ oskab kirjeldada kodukoha loodust, nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi, putukaid
- ✓ oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel
- ✓ nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust;
- ✓ teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel(*rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine*)
- ✓ oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku;
- ✓ oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi(*marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker, puud, : õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm*)
- ✓ kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- ✓ seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada;
- ✓ oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast(*seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suustaminejne*)
- ✓ oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast(*ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm*)
- ✓ selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadelega
- ✓ suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt
- ✓ kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema kodukoha loodusele
- ✓ teab kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha
- ✓ teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata
- ✓ teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi(*pudelid, paber,*

olmeprügi)

- ✓ soovib osaleda looduse korrastamises
- ✓ selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7-aastane laps:

- ✓ tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms
- ✓ kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone
- ✓ nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
- ✓ nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
- ✓ mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
- ✓ oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku
- ✓ julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik
- ✓ kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist
- ✓ järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist
- ✓ suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt
- ✓ kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi
- ✓ kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- ✓ selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
- ✓ selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest
- ✓ mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale
- ✓ kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm
- ✓ teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita

11.3 Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tuleb toime igapäevases suhtlemises
- ✓ kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust

- ✓ tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- ✓ keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- ✓ suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- ✓ lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel
- ✓ peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga
- ✓ suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist
- ✓ õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult
- ✓ mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 2-aastaselt:

Suhtlemine:

- ✓ suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal
- ✓ eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut
- ✓ kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega
- ✓ vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälightsuse või 1-2sõnalise ütlusega

Grammatika:

- ✓ kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna)
- ✓ kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre)
- ✓ kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis
- ✓ väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas), asukoht (emme siia), omadus (auto katki), subjekti- objekti suhe (issi anna pall)

Sõnavara:

- ✓ kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis
- ✓ kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna, opa, p.o võta sülle), ase- ja määrsõnu (nt siia, seal, nii)
- ✓ mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras

Hääldamine:

- ✓ hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna
- ✓ hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l

Kirjalik kõne:

- ✓ vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid,
- ✓ täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-aastaselt.**Suhtlemine:**

- ✓ osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga
- ✓ kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimus, palve jm)
- ✓ kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga
- ✓ mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega
- ✓ loeb peast või kordab järele 1-2realist luuletust

Grammatika:

- ✓ mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5sõnalisi lihtlauseid
- ✓ kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme
- ✓ kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!)
- ✓ kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad)
- ✓ kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida)

Sõnavara:

- ✓ kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi
- ✓ kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud
- kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu
- ✓ kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided)
- ✓ kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga)

Hääldamine:

- ✓ kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris
- ✓ hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü)

Kirjalik kõne:

- ✓ vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte
- ✓ kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste
- ✓ eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass- kass, pall- sall, tuba- tupp), osutades pildile või objektile

Lapse arengu eeldatavad tulemused 4-aastaselt.

Suhtlemine:

- ✓ algatab ise aktiivselt suhtlust
- ✓ suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses
- ✓ küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta
- ✓ kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga
- ✓ räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest
- ✓ jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi

Grammatika:

- ✓ kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid
- ✓ kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõna ja, aga)
- ✓ kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).

Sõnavara:

- ✓ mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liignimetusi (nt kuusk, kask-puud; tuvi, kajakas- linnud)
- ✓ kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool)
- ✓ kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpiline, laulja)

Hääldamine:

- ✓ kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuri
- ✓ hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt -nt, -lt, -mp jne)

Kirjalik kõne:

- ✓ tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas
- ✓ tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti
- ✓ matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga

Lapse arengu eeldatavad tulemused 5-aastaselt.

Suhtlemine:

- ✓ algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas Teha?)
- ✓ kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust
- ✓ kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid
- ✓ kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust
- ✓ annab kuuldu teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega
- ✓ jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval)
- ✓ loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi
- ✓ mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega

Grammatika:

- ✓ kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid
- ✓ kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõna ja, aga)
- ✓ kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid)

Sõnavara:

- ✓ kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike- pikk, must- puhas)
- ✓ kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)
- ✓ kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö
- ✓ moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja- tikumaja, nuga õuna koorimiseks- õunanuga)

Hääldamine:

- ✓ hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- ✓ hääldab õigesti 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu
- ✓ hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades
- ✓ hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)

Kirjalik kõne:

- ✓ tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites)
- ✓ kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul)
- ✓ kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)

Lapse arengu eeldatavad tulemused 6-aastaselt.**Suhtlemine:**

- ✓ räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?)
- ✓ kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist
- ✓ püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega
- ✓ annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil
- ✓ jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausungitega
- ✓ jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja
- ✓ suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid

Grammatika:

- ✓ kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini)
- ✓ märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile
- ✓ kasutab kõnes enamasti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti)

Sõnavara:

- ✓ kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme
- ✓ kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab)
- ✓ mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline)
- ✓ kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab; sõidab- sõidutab)
- ✓ nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos)

Hääldamine:

- ✓ kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu

Kirjalik kõne:

- ✓ häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu
- ✓ määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas
- ✓ kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koll- kolli (IIIv); koli- kolli (IIv); koli- kooli (IIIv); koli- kooli (IIv))
- ✓ loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid)

Lapse eeldatavad tulemused 7-aastaselt.

Suhtlemine:

- ✓ kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest
- ✓ valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtluskorrast (kodu, võõras koht)
- ✓ mõistab kaudseid ütlushiili (nt Ruumis ona aken lahti. Otene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe)
- ✓ jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid
- ✓ tuletab mõttelünga tekstis iseseisvalt puuduva info

- ✓ räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi)
- ✓ laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust)
- ✓ jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti

Grammatika:

- ✓ kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina)
- ✓ kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäändes ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni)
- ✓ kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid)
- ✓ kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb- pugema; siga- sead)
- ✓ kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust(..., sest...), tingimust (kui...,siis), eesmärki (...et...)

Sõnavara:

- ✓ selgitab kuuldot kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale)tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid
- ✓ kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke)
- ✓ kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu
- ✓ liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu
- ✓ kasutab õigesti aja-ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast)
- ✓ mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)

Hääldamine:

- ✓ kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu
- ✓ hääldab õigesti võõrhäälikuid (f) tuttavates sõnades (nt fanta)

Kirjalik kõne:

- ✓ nimetab ja kirjutab enamikku tähti
- ✓ veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja

eksib sageli

- ✓ häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu
- ✓ kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen kooli)
- ✓ eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut
- ✓ jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid
- ✓ muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll- kool; linna (IIIv- lina; tibu- tippu)
- ✓ tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga
- ✓ saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida
- ✓ suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
- ✓ jutustab pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid
- ✓ kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid
- ✓ kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses
- ✓ valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada
- ✓ hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid
- ✓ tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjabildis ära mõned sõnad
- ✓ kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega
- ✓ teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

11.4 Valdkond matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki
- ✓ järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal
- ✓ tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi
- ✓ mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas
- ✓ mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid

- ✓ tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid
- ✓ näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- ✓ hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- ✓ suurused ja mõõtmine
- ✓ geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada
- ✓ harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks
- ✓ seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut
- ✓ suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm)
- ✓ toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 2-3-aastaselt.

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- ✓ rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks
- ✓ leiab erinevate esemete hulgast palju ja üksteisest
- ✓ loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?

Suurused ja mõõtmine:

- ✓ näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike)
- ✓ 2-3aastased geomeetrilised kujundid
- ✓ leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel
- ✓ kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu

Orienteerumine ajas:

- ✓ vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus
- ✓ 2-3aastased orienteerumine ruumis
- ✓ orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-4 aastasel.**Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:**

- ✓ otsusta, kas nimetatud ese kuulub(ei kuulu) moodustatud hulka
- ✓ paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades *sama palju, ühepalju* ehk *võrdselt*
- ✓ loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni

Suurused ja mõõtmine:

- ✓ võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse(*suurem-väiksem*), pikkuse(*pikem-lühem*), laiuse(*laiem-kitsem*) järgi ning kasutab mõisteid

Geomeetrilised kujundid:

- ✓ eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt

Orienteerumine ajas:

- ✓ leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm)
- ✓ eristab *hommikut* ja *õhtut* (kirjeldab tegevusi)

Orienteerumine ruumis:

- ✓ määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: *ülal – all, ees – taga (minu ees, minu taga jne)*

Lapse arengu eeldatavad tulemused 4-5 aastasel.**Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:**

- ✓ rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud)
- ✓ võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on *rohkem kui, vähem kui*
- ✓ tutvub arvudega 10ni

Suurused ja mõõtmine:

- ✓ järjestab esemeid kõrguse järgi (*kõrgem – madalam*)
- ✓ järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- ✓

Geomeetrilised kujundid:

- ✓ näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast

Orienteerumine ajas:

- ✓ teab ööpäeva osi *hommik – päev – õhtu – öö*; kirjeldab tegevusi ja sündmusi *eile – täna – homme*

Orienteerumine ruumis:

- ✓ määrab enda asukoha teiste laste ja asjade suhtes (*seisan Alo taga; olen tahvli ees*)
- ✓ määrab vasakut ja paremat poolt

Lapse arengu eeldatavad tulemused 5-6 aastasel.**Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:**

- ✓ loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni
- ✓ oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu
- ✓ tunneb numbrimärke
- ✓ võrdleb arve (*on suurem kui, on väiksem kui*)
- ✓ paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab
- ✓ võtab ühest hulgast esemed ära ja lahutab

Suurused ja mõõtmine:

- ✓ järjestab kuni 5 eset suurustunnuste järgi
- ✓ leiab vaadeldavast objektist silma järgi *suurema -väiksema -sama suure* ning kontrollib objekte kõrvutades
- ✓ hindab kaugust silma järgi
- ✓ mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega
- ✓ järjestab raskuse ja paksuse järgi

Geomeetrilised kujundid:

- ✓ koostab mustreid, laob pilte kujunditest
- ✓ rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi

Orienteerumine ajas:

- ✓ kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi
- ✓ eristab mõisteid *kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe*

Orienteerumine ruumis:

- ✓ määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: *all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal*
- ✓ orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi

Lapse arengu eeldatavad tulemused 6-7 aastasel.**Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:**

- ✓ mõtestab arvude rida 12ni
- ✓ liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =)
- ✓ oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi

Suurused ja mõõtmine:

- ✓ teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m, ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes
- ✓ mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga

Geomeetrilised kujundid:

- ✓ eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk)

Orienteerumine ajas:

- ✓ teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva
- ✓ määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava
- ✓ kasutab kõnes õigesti sõnu *enne, praegu, hiljem – varem, noorem- vanem*

Orienteerumine ruumis

- ✓ orienteerub tasapinnal (paberil)

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
- ✓ võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
- ✓ teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada
- ✓ liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =
- ✓ koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukehi
- ✓ järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
- ✓ rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi

- ✓ kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- ✓ oskab öelda kellaega täistundides
- ✓ nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja –päeva
- ✓ mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms)
- ✓ eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
- ✓ leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

11.5 Valdkond *Kunst*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
- ✓ kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma
- ✓ vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid
- ✓ kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid
- ✓ kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
- ✓ vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- ✓ kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- ✓ kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine
- ✓ tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
- ✓ kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist
- ✓ suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid
- ✓ kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne

- ✓ arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida
- ✓ julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus
- ✓ viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale
- ✓ suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-aastaselt.

Kujutamine ja väljendamine:

- ✓ tunneb rõõmu kunstitegevuses olemisest
- ✓ leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid
- ✓ leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi

Kujundamine:

- ✓ kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne)

Voolimine:

- ✓ õpetajat jälgides muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale
- ✓ teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid

Joonistamine:

- ✓ tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides

Maalimine:

- ✓ tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu
- ✓ trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega
- ✓ vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga

Meisterdamine:

- ✓ kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke

- ✓ katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- ✓ vaatleb pilte, näidistoid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele
- ✓ näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest

Lapse arengu eeldatavad tulemused 5-aastaselt.

Kujutamine ja väljendamine:

- ✓ kujutab loodusest inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks
- ✓ jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogitud sündmustest kui ka oma fantaasiatest
- ✓ kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt
- ✓ valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid
- ✓ võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat

Kujundamine:

- ✓ koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätt jne)
- ✓ kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse ja meeleoluga sobivate motiividega
- ✓ valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne)

Voolimine:

- ✓ õõnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades
- ✓ muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades
- ✓ nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid
- ✓ ühendab voolitud detaile omavahel

Joonistamine:

- ✓ jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks
- ✓ joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust
- ✓ kasutab joonistusvahendeid liigse surveta

Maalimine:

- ✓ võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu
- ✓ teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega
- ✓ ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt

Meisterdamine:

- ✓ rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest
- ✓ lükib paelale, traadile vms auguga esemeid
- ✓ valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- ✓ vaatab omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust
- ✓ jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud
- ✓ suhtub heasoovlikult kaaslaste töödessa

*Lapse arengu eeldatavad tulemused 7-aastaselt.***Kujutamine ja väljendamine:**

- ✓ kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks
- ✓ püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades
- ✓ jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja- kohast
- ✓ rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga
- ✓ tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne)

Kujundamine:

- ✓ märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata
- ✓ kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset
- ✓ selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib
- ✓ aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi

Voolimine:

- ✓ kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära
- ✓ valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid

- ✓ niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks

Joonistamine:

- ✓ kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt
- ✓ värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda
- ✓ sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni

Maalimine:

- ✓ segab värve uute toonide saamiseks
- ✓ kasutab töös eri jämedusega pintsleid
- ✓ väldib värvide määrdumist
- ✓ kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge)

Meisterdamine:

- ✓ kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne
- ✓ valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted
- ✓ valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- ✓ märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu
- ✓ fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast
- ✓ kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
- ✓ väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
- ✓ kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
- ✓ kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu
- ✓ keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- ✓ loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- ✓ koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
- ✓ kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

11.6 Valdkond *Muusika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- ✓ suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- ✓ suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- ✓ suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

Valdkonna *Muusika* sisu:

- ✓ laulmine
- ✓ muusika kuulamine
- ✓ muusikalis-rütmiline liikumine
- ✓ pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus
- ✓ kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid
- ✓ arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele
- ✓ kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul
- ✓ seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud
- ✓ muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 2-aastaselt.

Laulmine:

- ✓ kuulab ja jälgib õpetaja laulu

Muusikalisrütmiline liilumine:

- ✓ sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine)

Muusika kuulamine:

- ✓ tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast

Pillimäng:

- ✓ mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapiilil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-aastaselt.

Laulmine:

- ✓ huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike)
- ✓ osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa)

Muusikalisrütmiline liikumine:

- ✓ liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamise, keerutamine paarilisega)

Muusika kuulamine:

- ✓ reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt)
- ✓

Pillimäng:

- ✓ mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal

Lapse arengu eeldatavad tulemused 4-aastaselt.

Laulmine:

- ✓ laulab rühmaga samas tempos

- ✓ laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule

Liikumine:

- ✓ väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega)
- ✓ tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoetõõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis)
- ✓ osaleb laulumängudes

Muusika kuulamine:

- ✓ kuulab laulu ja muusikapala
- ✓ väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega
- ✓ tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule

Pillimäng:

- ✓ mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise ja laulmise saateks
- ✓ eristab kuulates neid tämbri järgi
- ✓ 5-6aastased laulmine
- ✓ laulab väljahingamisel loomuliku häälega
- ✓ esitab laule rühmaga samas tempos
- ✓ laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule
- ✓

Lapse arengu eeldatavad tulemused 5-aastaselt.

Muusikalisrütmiline liikumine:

- ✓ muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetriumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris)

Muusika kuulamine:

- ✓ kuulab laulu ja muusikapala huviga
- ✓ väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat ka sõnu), hakkab kaasa

laulma

Pillimäng:

- ✓ mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille
- ✓ mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele
- ✓ ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos
- ✓ mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette

Laulmine:

- ✓ laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist
- ✓ laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas

Lapse arengu eeldatavad tulemused 6-aastaselt.

Muusikalisrütmiline liikumine:

- ✓ liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksummu ja eesgaloppi
- ✓ kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi)

Muusika kuulamine:

- ✓ tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants)
- ✓ väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi

Pillimäng:

- ✓ mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku)
- ✓ mängib pilliansambelis

Laulmine:

- ✓ laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule
- ✓ esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi

Lapse arengu eeldatavad tulemused 7aastaselt.

Muusikalisrütmiline liikumine:

- ✓ väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab kül- ja eesgaloppi ning hüpaksammu
- ✓ sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga

Muusika kuulamine:

- ✓ kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara
- ✓ näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulatud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas)
- ✓ eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul)

Pillimäng:

- ✓ oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele
- ✓ mängib pilliansambelis
- ✓ mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall- agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng)

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- ✓ laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi
- ✓ suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
- ✓ eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- ✓ eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- ✓ mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
- ✓ mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis
- ✓ liigub vastavalt muusika meeleolule
- ✓ väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

11.7 Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- ✓ tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu
- ✓ suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel
- ✓ tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas
- ✓ mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele
- ✓ järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid
- ✓ tunneb veest ujumisest rõõmu, tahab ujuda

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- ✓ kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen
- ✓ põhiliikumised
- ✓ liikumismängud (sh ujumismängud)
- ✓ erinevad spordialad
- ✓ tants ja rütmika

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- ✓ arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel
- ✓ rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms
- ✓ peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused
- ✓ suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust
- ✓ mitmekesisistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused 2-aastaselt.

Liikumisteadmised:

- ✓ sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult
- ✓ liigub õpetaja juhendamisel ohutult

Põhiliikumised:

- ✓ ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste
- ✓ kõnnib piiratud pinnal
- ✓ säilitab kõndides ja joostes sihi
- ✓ hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda

Liikumismängud:

- ✓ mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge

Võimlemine:

- ✓ sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi
- ✓ jookseb veereva vahendi (palli, rõngas) järel

Kelgutamine, suusatamine:

- ✓ istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes

Tants ja rütmika:

- ✓ kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil
- ✓ sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi

Vaba aeg ja loodusliikumine:

- ✓ mängib vabamängus iseseisvalt

Lapse arengu eeldatavad tulemused 3-aastaselt.**Liikumisteadmised:**

- ✓ valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided
- ✓ arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses

Põhiliikumised:

- ✓ sooritab põhiliikumisi
- ✓ säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pingil

Liikumismängud:

- ✓ mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge
- ✓ mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu

Võimlemine:

- ✓ sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega
- ✓ teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega
- ✓ teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi

Kelgutamine, suusatamine:

- ✓ veab tühja kelku
- ✓ sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla
- ✓ liigub suuskadel otsesuunas

Tants- ja rütmika:

- ✓ kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi
- ✓ sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos

Vaba aeg ja loodusliikumine:

- ✓ matkab õpetajaga või vanematega looduses
- ✓ teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis

Lapse arengu eeldatavad tulemused 4-aastalt.**Liikumisteadmised:**

- ✓ sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi
- ✓ järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid

Põhiliikumised:

- ✓ sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes
- ✓ teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi

Liikumismängud:

- ✓ mängib 2-4 reegluga liikumismänge
- ✓ pingutab rühmategevustes ühise eesmärgi nimel

Võimlemine:

- ✓ sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosvat kombinatsiooni
- ✓ hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis viirus

Kelgutamine, suusatamine:

- ✓ kasutab suuskadel liikudes käte abi keppide tuge

Tants- ja rütmika:

- ✓ ooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi
- ✓ plaksutab ja liigub vastavalt rütmile

Vaba aeg ja loodusliikumine:

- ✓ algatab iseseisvalt mängu
- ✓ tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal

Lapse arengu eeldatavad tulemused 5-aastaselt.**Liikumisteadmised:**

- ✓ nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi
- ✓ teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispall) ohutult, sobival viisil ja kohas
- ✓ õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise

Põhiliikumised:

- ✓ kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes
- ✓ sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi
- ✓ teeb harjutusi väikevahenditega

Liikumismängud:

- ✓ mängib kollektiivseid võistlusemänge
- ✓ osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud)
- ✓ tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu

Võimlemine:

- ✓ teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti
- ✓ valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes
- ✓ sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi

Kelgutamine, suusatamine:

- ✓ veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast
- ✓ kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid)
- ✓ suusatades kasutab libisemist

Tants- ja rütmika:

- ✓ jäljendab liikumisega erinevaid rütme
- ✓ liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustamisele
- ✓ liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt

Vaba aeg ja loodusliikumine

- ✓ kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt
- ✓ sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpeajaga

Lapse arengu eeldatavad tulemused 6-aastaselt.

Liikumisteadmised:

- ✓ osaleb lasteaia spordipäeval
- ✓ talub kaotust võistlusmängudes
- ✓ teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires
- ✓ mõistab hügieeninõuete olulisust
- ✓ õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu

Põhiliikumised:

- ✓ käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses
- ✓ ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisäülesandeid
- ✓

Liikumismängud:

- ✓ käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes

Võimlemine:

- ✓ valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu
- ✓ säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu

Suusatamine, kelgutamine:

- ✓ suusatab vahelduva libiseva sammuga
- ✓ käsitseb suusavarustust õpetaja abiga

Tants- ja rütmika

- ✓ kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga
- ✓ kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides

Vaba aeg ja loodusliikumine:

- ✓ suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada ning liikuda rulluisakudel

*Lapse arengu eeldatavad tulemused 7-aastaselt.***Liikumisteadmised:**

- ✓ nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tunuma sportlase
- ✓ keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele
- ✓ liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid)
- ✓ peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust

Põhiliikumised:

- ✓ sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised
- ✓ säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu
- ✓ kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt

Liikumismängud:

- ✓ võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine)
- ✓ mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne)
- ✓ organiseerib ise liikumismänge
- ✓ kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest

Spordialad võimlemine:

- ✓ valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval
- ✓ orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene
- ✓ sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi

Kelgutamine, suusatamine:

- ✓ osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele)

- ✓ sõidab nõlvakust alla põhiasendis
- ✓ suusatab koordineeritud liikumisega
- ✓ käsitseb suusavarustust iseseisvalt

Tants- ja rütmika:

- ✓ sooritab rütmiliigutusi ühel ajal kaaslasega
- ✓ liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele
- ✓ väljendab liikumise kaudu emotsioone
- ✓ kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid)

Vaba aeg ja loodusliikumine:

- ✓ tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul
- ✓ mängib lihtsamaid maastikumänge

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- ✓ keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- ✓ peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
- ✓ sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
- ✓ sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- ✓ säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
- ✓ kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- ✓ matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
- ✓ sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
- ✓ liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga
- ✓ kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne)
- ✓ mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne)
- ✓ peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- ✓ nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi

12. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lasteaed Väike Päike õppekava on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mida vajadusel uuendatakse ja täiendatakse.

Õppekavakava uuendamisel võetakse aluseks lasteaia sisehindamise tulemused.

Õppekava uuendamiseks ja täiendamiseks moodustatakse lasteaia õpetajatest koosnevad arenduskogud. Õppekava on kooskõlastatud pedagoogilise personaliga ja eralasteaia omanikega.

Õppekava on lahutamatult seotud Lasteaed Väike Päike arengukavaga, mõlemad alusdokumendid on igal ajal kättesaadavad kooli personalile ning pärast tunnustuse saamist Eesti Vabariigilt ka lapsevanematele ja laiemale üldsusele. Õppekava kinnitab lasteaia pidaja.